

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 16. 4. 2013
COM(2013) 216 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy

{SWD(2013) 131 final}
{SWD(2013) 132 final}
{SWD(2013) 133 final}
{SWD(2013) 134 final}
{SWD(2013) 135 final}
{SWD(2013) 136 final}
{SWD(2013) 137 final}
{SWD(2013) 138 final}
{SWD(2013) 139 final}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy

1. ÚVOD: RIEŠENIE PROBLEMATIKY MENIACEJ SA KLÍMY

V Európe a na celom svete sú čoraz viac citeľné dôsledky zmeny klímy. Priemerná globálna teplota, ktorá je v súčasnosti približne o 0,8 % vyššia než hodnoty z predindustriálneho obdobia, sa aj naďalej zvyšuje¹. Menia sa niektoré prírodné procesy aj zrážkové modely, topia sa ľadovce a hladiny morí stúpajú.

Ak chceme zabrániť najzávažnejším rizikám súvisiacim so zmenou klímy, a najmä rozsiahlym nezvratným dôsledkom, musíme obmedziť globálne otepľovanie tak, aby sa dostalo pod úroveň zodpovedajúcu 2 °C nad hodnotami z predindustriálneho obdobia. Zmierňovanie zmeny klímy musí byť preto aj naďalej prioritou pre medzinárodné spoločenstvo.

Bez ohľadu na scenáre otepľovania a na to, nakoľko úspešné sa ukáže byť úsilie o jeho zmiernenie, vplyv zmeny klímy sa v nadchádzajúcich desaťročiach zvýši, a to z dôvodu oneskorených účinkov emisií skleníkových plynov v minulosti i súčasnosti. Nemáme preto inú možnosť, než prijať opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy s cieľom riešiť neodvratné vplyvy na klímu a ich ekonomické, environmentálne a sociálne náklady. Ak uprednostníme koherentný, pružný a participatívny prístup, bude včasné prijatie plánovaných opatrení zameraných na adaptáciu menej nákladné než cena za neprispôbenie sa.

Vzhľadom na špecifický a veľmi rôznorodý charakter vplyvov zmeny klímy na územie EÚ je potrebné prijať opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy na všetkých úrovniach od miestnej cez regionálnu až po celoštátnu úroveň. Európska únia tu môže zohrať svoju úlohu preklenutím medzier v znalostiach a v prijímaní opatrení a prispieť k týmto snahám prostredníctvom predkladanej stratégie EÚ.

2. SÚČASNÝ A PREDPOKLADANÝ VPLYV ZMENY KLÍMY V EÚ

V priebehu uplynulého desaťročia (2002 – 2011) bola teplota zemského povrchu v Európe v priemere o 1,3 °C nad hodnotami z predindustriálneho obdobia², čo znamená, že zvyšovanie teploty v Európe bolo rýchlejšie než celosvetový priemer. Došlo k zvýšenému výskytu niektorých extrémnych poveternostných javov, pričom v južnej a strednej Európe sa zvýšil výskyt letných horúčav, lesných požiarov a období sucha. V severnej a severovýchodnej Európe sa očakávajú silnejšie zrážky a záplavy, ako aj zvýšené riziko pobrežných záplav a erózie. Zvýšený výskyt týchto javov bude pravdepodobne viesť k väčšiemu rozsahu prírodných katastrof, ktoré budú mať za následok významné hospodárske straty, problémy v oblasti verejného zdravia a úmrtia.

Vplyvy v rámci EÚ sa líšia v závislosti od podnebia a geografických a socioekonomických podmienok. Zmene klímy čelia všetky krajiny v EÚ (pozri obrázok 1). Niektoré regióny sú však ohrozené viac než iné. Obzvlášť ohrozená je oblasť Stredozemného mora, horské oblasti, husto osídlené záplavové oblasti, pobrežné oblasti, najvzdialenejšie regióny a Arktída. Okrem toho tri štvrtiny obyvateľov Európy žije v mestských oblastiach, ktoré sú často zle vybavené,

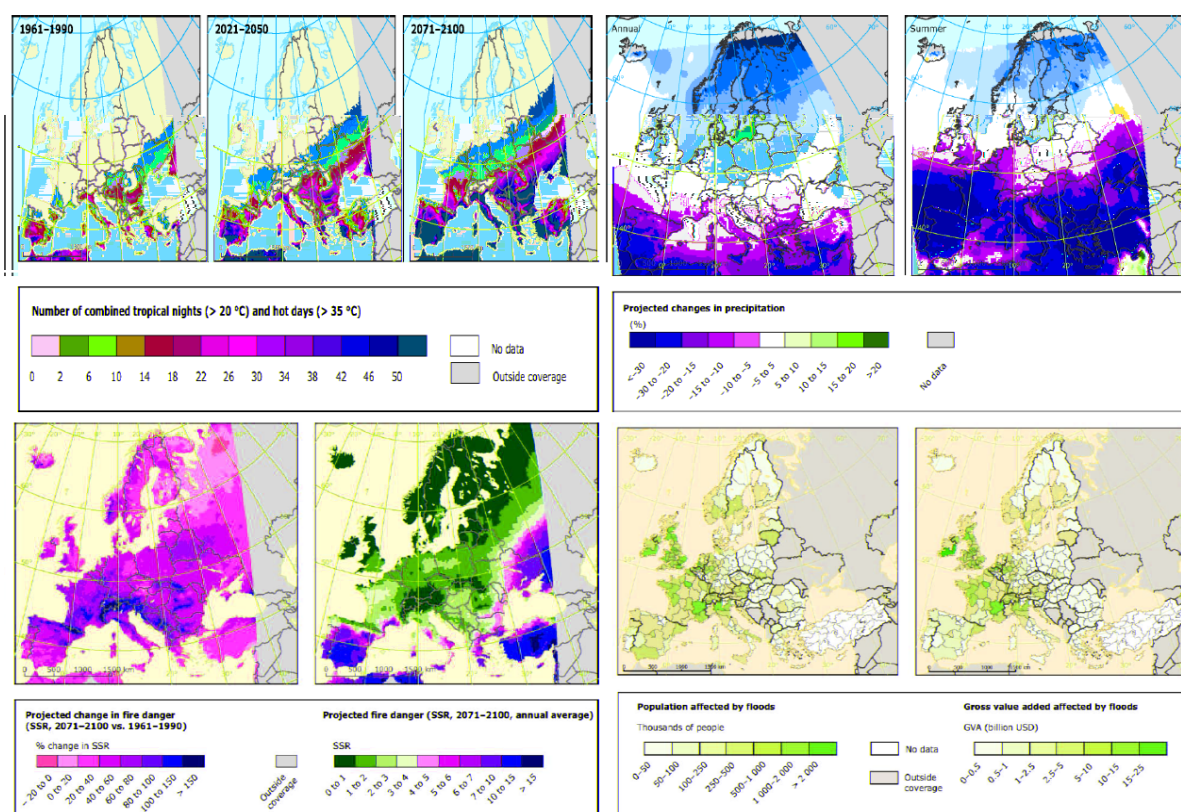
¹ Správa EEA č. 12/2012. *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012* (Zmena klímy, vplyvy a zraniteľnosť v Európe v roku 2012).

² Tamtiež.

pokiaľ ide o adaptáciu, a sú vystavené obdobiam horúčav, záplavám alebo stúpajúcej hladiny morí.

Mnohé hospodárske odvetvia sú priamo závislé od klimatických podmienok a už dnes ich ovplyvňuje zmena klímy v oblastiach, ako sú poľnohospodárstvo, lesníctvo, cestovný ruch v prímorských oblastiach a v lyžiarskych strediskách, zdravotníctvo a rybolov. Rovnako sú ovplyvnené hlavné verejné služby napr. poskytovatelia energie a vody. Ekosystémy a služby, ktoré poskytujú, trpia nepriaznivými účinkami zmeny klímy, ktoré urýchľujú pokles biologickej rozmanitosti a znižujú ich schopnosť odolávať prírodným extrémom. Klimatické zmeny ovplyvnia dostupnosť prírodných zdrojov (vody a pôdy), čo v niektorých oblastiach povedie k výrazným zmenám podmienok pre poľnohospodársku a priemyselnú výrobu.

Konkrétne odvetvia v určitých oblastiach môžu z globálneho otepľovania vyťažiť príležitosti, ako sú zvýšené výnosy plodín a rast lesov, viac energie z vodných zdrojov, alebo menej energie potrebnej na vykurovanie v severnej Európe.³ Potenciálne čisté regionálne prínosy sú však veľmi neisté.

Obrázok 1: Predpokladané vplyvy zmeny klímy a súvisiace hrozby⁴. Na základe správy EEA *Climate Change Impacts and Vulnerability in Europe (2012)* (Vplyvy zmeny klímy a zraniteľnosť v Európe, 2012)⁵

Nečinnosť alebo odkladanie činnosti môže mať nepriaznivý vplyv na súdržnosť EÚ. Očakáva sa tiež, že vplyvy zmeny klímy prehĺbia sociálne rozdiely v celej EÚ. Musíme venovať osobitnú pozornosť sociálnym skupinám a regiónom, ktoré sú najviac ohrozené a už teraz

³ Správa EEA *Adaptation in Europe* (Adaptácia v Európe), vydanie naplánované na rok 2013.

⁴ Počet tropických nocí a horúcich dní, zmena ročných a letných zrážok (2071 – 2100 v porovnaní s 1961 – 1990), zmena, pokiaľ ide o vznik požiarov a počet osôb zasiahnutých povodňami a hrubá pridaná hodnota (2050).

⁵ Podrobné vysvetlivky k jednotlivým prvkom uvedeným v tomto obrázku nájdete v posúdení vplyvu (SWD(2013) 132, časť 2 oddiel 1.1.3).

znevýhodnené (napr. z dôvodu zlého zdravotného stavu, nízkeho príjmu, nevyhovujúceho bývania, nedostatočnej mobility).

Ak sa neprijmú opatrenia na adaptáciu na zmenu klímy, budú sa minimálne náklady s tým spojené pre EÚ ako celok podľa odhadov pohybovať v rozsahu od 100 miliárd EUR ročne v roku 2020 do 250 miliárd EUR v roku 2050⁶. V rokoch 1980 až 2011 dosiahli priame hospodárske straty spôsobené povodňami v EÚ viac než 90 miliárd EUR⁷. Očakáva sa, že táto suma vzrastie, keďže ročné náklady na škody z riečnych povodní sa odhadujú na 20 miliárd EUR do dvadsiatych rokov a na 46 miliárd EUR do päťdesiatych rokov tohto storočia⁸.

Sociálne náklady na zmenu klímy môžu byť tiež významné. Pri záplavách v EÚ v období od 1980 do 2011 prišlo o život viac než 2 500 osôb a 5,5 miliónov osôb utrpelo škody. Ak by sme neprijali žiadne ďalšie opatrenia na adaptáciu, mohli by horúčavy do dvadsiatych rokov tohto storočia zapríčiniť ďalších 26 000 úmrtí a do päťdesiatych rokov by sa tento počet mohol zvýšiť na 89 000 úmrtí za rok⁹.

Napriek tomu, že v EÚ nie je k dispozícii žiadny skutočný komplexný prehľad nákladov na adaptáciu, odhaduje sa, že ďalšie opatrenia na ochranu pred záplavami by predstavovali 1,7 miliardy EUR ročne do dvadsiatych rokov tohto storočia a 3,4 miliardy EUR ročne do päťdesiatych rokov¹⁰. Takéto opatrenia môžu byť veľmi účinné, pretože každé jedno euro vynaložené na ochranu pred záplavami by nám mohlo ušetriť šesť eur z nákladov na likvidáciu škôd¹¹.

3. REAKCIA: STRATÉGIA EÚ PRE ADAPTÁCIU

V bielej knihe „Adaptácia na zmenu klímy: Európsky rámec opatrení“ z roku 2009 sa stanovuje niekoľko opatrení, ktoré už boli z veľkej časti vykonané¹². Hlavným výsledkom bola internetová Európska platforma pre adaptáciu na zmenu klímy (Climate-ADAPT¹³), ktorá začala fungovať v marci 2012. Zahŕňa najnovšie údaje o činnostiach zameraných na adaptáciu v EÚ spolu s niekoľkými užitočnými nástrojmi na podporu politiky. EÚ začala začleňovať adaptáciu do niekoľkých svojich vlastných politík a finančných programov.

Stratégiu pre adaptáciu doposiaľ prijalo 15 členských štátov EÚ¹⁴. Ďalšie sa na to pripravujú. Niektoré z prijatých stratégií boli doplnené akčnými plánmi a zaznamenal sa pokrok pri začleňovaní opatrení na adaptáciu do odvetvových politík. Adaptácia je však vo väčšine prípadov stále v začiatkovej fáze a bolo zavedených len pomerne málo konkrétnych opatrení. Niektoré členské štáty vypracovali plány pre konkrétne odvetvia, ako napr. plány pre zvládanie horúčav a období sucha, ale len tretina z nich vykonala komplexné posúdenie zraniteľnosti, ktorými by podložila politické opatrenia. Monitorovanie a hodnotenie sa

⁶ Správa EEA č. 12/2012. Tieto odhady zahŕňajú vplyvy zmeny klímy na riečne povodne, pobrežné oblasti, energiu na chladenie a straty na životoch spôsobené horúčavami. Všetky údaje v tomto oddiele vychádzajú z rovnakého scenára stredných až vysokých emisií skleníkových plynov (A1B), čo vedie k zvýšeniu teploty o viac než 2°C.

⁷ Správa EEA č. 12/2012.

⁸ Rojas, R., Feyen, L., a Watkiss, P. (2013).

⁹ Kovats et al. (2011). ClimateCost, ako sa uvádza v správe EEA č. 12/2012.

¹⁰ Feyen, L. a Watkiss, P. (2011).

¹¹ Tamtiež

¹² KOM(2009) 147 v konečnom znení. Pozri posúdenie vplyvu pre úplný prehľad vykonaných opatrení.

¹³ <http://climate-adapt.eea.europa.eu/> sa zameriava na informácie na úrovni EÚ, pričom je prepojená na vnútroštátne akcie. Niekoľko členských štátov zriadilo vnútroštátne informačné platformy.

¹⁴ Pozri <http://climate-adapt.eea.europa.eu/web/guest/adaptation-strategies>.

ukazujú byť obzvlášť náročné, pretože neboli vypracované takmer žiadne ukazovatele a monitorovacie metodiky.

Existuje niekoľko príkladov spoločných projektov medzi európskymi krajinami alebo mestami, ktoré sú zamerané na adaptáciu, a niektoré z nich (napr. LIFE) spolufinancuje EÚ. Najmä v rámci politiky súdržnosti sa spolufinancuje mnoho cezhraničných, nadnárodných a medziregionálnych programov a projektov v oblasti adaptácie, najmä v súvislosti s makroregionálnou stratégiou EÚ v Podunajsku a v Baltskom mori. Niektoré mestá prijali komplexné stratégie pre adaptáciu alebo konkrétne akčné plány (napr. týkajúce sa prevencie rizík, záplav alebo vodného hospodárstva) alebo sa tak chystajú urobiť¹⁵.

V nadväznosti na tieto iniciatívy by bolo vhodné posilniť naše skúsenosti a systematicky si vymieňať osvedčené postupy súvisiace s adaptáciou na zmenu klímy. Je preto vhodné vypracovať stratégiu pre adaptáciu, ktorá sa bude vzťahovať na celú EÚ a bude rešpektovať zásady subsidiarity a proporcionality i práva zakotvené v Charte základných práv Európskej únie.

Stratégia zohľadňuje globálne vplyvy zmeny klímy, ako je narušenie dodávateľských reťazcov alebo obmedzený prístup k surovinám, dodávkam energie a potravín, a ich dôsledky pre EÚ. Dialóg a spolupráca EÚ so susednými a rozvojovými krajinami v otázkach adaptácie sa uskutočňujú prostredníctvom politiky rozšírenia a európskej susedskej politiky a politiky rozvojovej spolupráce EÚ.

Neistota vzhľadom na vývoj emisií skleníkových plynov, budúcich vplyvov zmeny klímy a súvisiacich potrieb v oblasti adaptácie aj naďalej sťažuje tvorbu politiky v tejto oblasti. Neistotu však nemožno vnímať ako dôvod pre nečinnosť. Práve naopak, je výzvou silnejšie sa zamerať sa na integráciu adaptačných riešení, ktoré sú výhodné pre všetkých, finančne nenákladné a bez negatívnych dôsledkov. Medzi také riešenia patrí udržateľné hospodárenie s vodou a systémy včasného varovania. V rámci rôznych scenárov sú obvykle nákladovo efektívne prístupy založené na ekosystémoch. Sú ľahko dostupné a poskytujú viaceré výhody, ako sú napr. zníženie rizika záplav, nižšia erózia pôdy, lepšia kvalita vody a ovzdušia a znížený efekt mestských tepelných ostrovov.

Opatrenia na adaptáciu úzko súvisia s politikami riadenia rizík, ktoré vypracúva EÚ a členské štáty, a mali by sa vykonávať v súčinnosti a pri plnej koordinácii s týmito politikami.

Opatrenia na adaptáciu prinesú nové trhové príležitosti a pracovné miesta, a to v takých odvetviach, ako sú poľnohospodárske technológie, riadenie ekosystémov, stavebníctvo, vodohospodárstvo a poistenie. Európske spoločnosti vrátane malých a stredných podnikov môžu ako prvé prísť s produktmi a službami odolnými voči zmene klímy a chopiť sa obchodných príležitostí na celom svete. V súlade so stratégiou Európa 2020 pomôže stratégia pre adaptáciu EÚ prejsť na nízkouhlíkové hospodárstvo, ktoré je odolné voči zmene klímy, a podporí udržateľný rast, bude stimulovať investície odolné voči zmene klímy a vytvorí nové pracovné miesta.

4. CIELE STRATÉGIE

Celkovým cieľom stratégie EÚ pre adaptáciu je prispieť k lepšej odolnosti Európy voči zmene klímy. To znamená lepšiu pripravenosť a schopnosť reagovať na vplyvy zmeny klímy na miestnej, regionálnej a národnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ, pripraviť jednotný prístup a zlepšiť koordináciu.

¹⁵ Adaptáciou na úrovni miest sa podrobne zaoberala správa EEA z roku 2012 „Urban adaptation to climate change in Europe“ („Adaptácia na zmenu klímy v mestách“) (EEA 2012): <http://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-to-climate-change>.

4.1. Podpora činnosti členských štátov

Jednou z najväčších výziev spojených s nákladovo efektívnymi opatreniami na adaptáciu je dosiahnuť koordináciu a súdržnosť na rôznych úrovniach plánovania a riadenia. Odporúčaným nástrojom na celosvetovej úrovni sú podľa Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy sú vnútroštátne stratégie pre adaptáciu. Ide o kľúčové analytické nástroje, ktorých cieľom je informovať a stanoviť priority, pokiaľ ide o činnosti a investície.

Obzvlášť dôležité je zabezpečenie spoločného prístupu a úplného súladu medzi vnútroštátnymi stratégiami pre adaptáciu a vnútroštátnymi plánmi riadenia rizík. Mnoho členských štátov na základe komplexného vnútroštátneho posúdenia rizík vyvíja také plány ako medziodvetvové plánovacie nástroje, aby dosiahli lepšiu prevenciu a pripravili sa na katastrofy.

EÚ poskytne finančnú podporu na adaptáciu prostredníctvom navrhovaného nástroja LIFE, ktorý zahŕňa aj podprogram pre oblasť klímy. Na vymedzenie strategických cieľov a tematických priorít Komisia využije viacročné pracovné programy. Prioritu budú mať hlavné projekty orientované na adaptáciu, ktoré sa zamerajú na kľúčové medziodvetvové, nadnárodné a/alebo cezhraničné otázky. Podporia sa projekty, ktoré majú potenciál byť príkladom pre ďalšie projekty a potenciál prenositeľnosti, ako aj prístupy k adaptácii založené na ekologickej infraštruktúre a ekosystémoch a projekty, ktorých cieľom je podpora inovačných technológií adaptácie. Tieto technológie sa týkajú tak materiálnych oblastí, ako aj intelektuálnych oblastí, ako sú napr. odolnejšie konštrukčné materiály alebo systémy včasného varovania.

Komisia sa bude v rámci celej EÚ snažiť o spoluprácu a súdržnosť a medzi členskými štátmi, regiónmi, mestami a inými zúčastnenými stranami bude podporovať výmenu osvedčených postupov. V spolupráci s členskými štátmi napríklad pripravuje pokyny založené na osvedčených postupoch v oblasti predchádzania katastrofám. Zásadný význam bude mať aktívne zapojenie miestnych a regionálnych orgánov.

V nadväznosti na úspešný pilotný projekt „Stratégie adaptácie v európskych mestách“¹⁶ bude Komisia aj naďalej podporovať mestské stratégie adaptácie. Opatrenia na adaptáciu, ktoré vykonávajú mestá, sa budú pripravovať najmä v koordinácii s inými politikami EÚ podľa modelu Dohovoru starostov, ktorý je iniciatívou viac než 4 000 orgánov miestnej správy, ktoré sa dobrovoľne zaviazali zlepšiť kvalitu života v mestských oblastiach tým, že plnia ciele EÚ v oblasti klímy a energetiky.

Opatrenie 1: Podnietiť všetky členské štáty, aby prijali komplexné stratégie pre adaptáciu

Komisia poskytuje pokyny na zostavovanie stratégií pre adaptáciu. Ich cieľom je pomôcť krajinám EÚ rozvíjať, vykonávať a prehodnotiť svoje politiky adaptácie. Zaoberajú sa aspektmi, ktoré chýbajú v existujúcich stratégiách pre adaptáciu ako napr. cezhraničné otázky, a potrebou zabezpečiť súdržnosť s vnútroštátnymi plánmi riadenia rizika katastrof.

Komisia do roku 2014 vypracuje hodnotiacu tabuľku pripravenosti na adaptáciu, v ktorej určí kľúčové ukazovatele na meranie úrovne pripravenosti členských štátov.

V roku 2017 Komisia na základe správ, ktoré získa podľa nariadenia o mechanizme monitorovania, a (na základe) hodnotiacej tabuľky pripravenosti na adaptáciu, posúdi, či sú opatrenia prijímané v členských štátoch dostatočné. Ak sa vzhľadom na rozsah a kvalitu vnútroštátnych stratégií bude zdať, že pokrok nie je dostatočný, bezodkladne zváži predloženie

¹⁶ Pozri <http://eucities-adapt.eu/cms/>.

návrhu právne záväzného dokumentu.

Opatrenie 2: Poskytnúť financovanie z programu LIFE na podporu budovania kapacít a posilnenie opatrení na adaptáciu v Európe. (2013-2020).

Komisia bude podporovať adaptáciu najmä v týchto zraniteľných oblastiach:

- cezhraničné riadenie záplav, podpora dohôd o spolupráci vychádzajúcich zo smernice EÚ o záplavách,
- cezhraničné riadenie pobrežných oblastí, s dôrazom na husto obývané delty a mestá na pobreží,
- začlenenie adaptácie do územného plánovania miest, stavebných projektov a riadenia prírodných zdrojov,
- horské a ostrovné oblasti, s dôrazom na udržateľné a odolné odvetvia poľnohospodárstva, lesníctva a cestovného ruchu,
- udržateľné hospodárenie s vodou, boj proti vysušovaniu pôdy a lesným požiarom v oblastiach náchylných na suchá.

Komisia bude podporovať vypracovanie posúdenia zraniteľnosti a stratégií pre adaptáciu vrátane tých, ktoré majú cezhraničný charakter.

Komisia bude podporovať zvyšovanie informovanosti o adaptácii vrátane ukazovateľov, výmeny informácií o riziku a riadení rizika.

Opatrenie 3: Začleniť adaptáciu do rámca Dohovoru starostov (2013/2014).

Na základe vzorovej iniciatívy Dohovor starostov bude Komisia podporovať adaptáciu v mestách, najmä prostredníctvom zavedenia dobrovoľného záväzku prijať miestne stratégie pre adaptáciu a prostredníctvom činností na zvyšovanie informovanosti.

4.2. Podpora informovaného prijímania rozhodnutí

Poznatky o adaptácii potrebné na prijímanie rozhodnutí sa zlepšujú: narastá počet výskumných programov, vnútroštátnych a regionálnych stratégií pre adaptáciu a posúdení zraniteľnosti. K dispozícii je viac údajov a klíme, ako aj služieb v oblasti klímy a webových portálov týkajúcich sa klímy¹⁷. Piata hodnotiaca správa medzivládneho panelu pre zmenu klímy sa prijme v roku 2014. Napriek tomu je však potrebné doplniť značné medzery v znalostiach.

Solidná znalostná základňa je tiež dôležitá pre podporu inovácií a zavádzanie inovačných technológií pre adaptáciu na zmenu klímy na trh. Budúci program EÚ pre výskum a inovácie – Horizont 2020 – sa bude zaoberať adaptáciou na zmenu klímy prostredníctvom svojej priority „spoločenské výzvy“, ako aj prostredníctvom investícií do vedy na špičkovej úrovni a podporou inovácií.

Opatrenie 4: Preklenúť medzery v znalostiach.

Hlavné medzery v znalostiach sa týkajú:

- informácií o nákladoch na likvidáciu škôd a nákladoch a prínosoch opatrení na adaptáciu,
- analýz a posúdení rizika na regionálnej a miestnej úrovni,

¹⁷

Podľa informácií získaných platformou Climate-ADAPT. Zdroj: Správa EEA *Adaptation in Europe* (Adaptácia v Európe), vydanie naplánované na rok 2013.

- rámcov, modelov a nástrojov na podporu prijímania rozhodnutí a na posudzovanie účinnosti rôznych opatrení na adaptáciu,
- spôsobov monitorovania a vyhodnocovania doterajších opatrení na adaptáciu.

V rámci vykonávania stratégie bude Komisia ďalej spolupracovať s členskými štátmi a zainteresovanými stranami na presnejšom vymedzení týchto medzier v znalostiach a na hľadaní relevantných nástrojov a metód na ich preklenutie. Závěry sa zohľadnia pri plánovaní programu Horizont 2020 (2014 – 2020) a budú odpoveďou na potrebu lepších rozhraní medzi vedou, tvorbou politiky a podnikateľskou sférou. Využijú sa tiež na zlepšenie informácií dostupných v rámci platformy Climate-ADAPT.

Komisia bude v celej EÚ podporovať posudzovanie zraniteľnosti a zohľadní pri tom okrem iného aj medziodvetvový prehľad EÚ zameraný na prírodné riziká a riziká zapríčinené ľudskou činnosťou, ktorý predloží v roku 2013. Bude najmä podporovať Spoločné výskumné stredisko v jeho práci na odhadovaní vplyvov zmeny klímy a komplexne overí, čo bude celosvetová zmena klímy znamenať pre EÚ. To sa premietne do pripravovaných „integrovaných správ o hodnotení hrozby a rizika“, ktoré má prijať Komisia a vysoký predstaviteľ (2015).

Opatrenie 5: Ďalej rozvíjať platformu Climate-ADAPT ako „jednotné kontaktné miesto“ pre informácie o adaptácii v Európe.

Komisia a EEA budú zlepšovať prístup k informáciám a rozvíjať súčinnosť medzi platformou Climate-ADAPT a inými príslušnými platformami vrátane vnútroštátnych a miestnych portálov pre adaptáciu (2013/2014).

Osobitná pozornosť sa bude venovať hodnoteniu nákladov a prínosov rôznych politických skúseností a inovačnému financovaniu prostredníctvom užšej súčinnosti s orgánmi regionálnej a miestnej správy a s finančnými inštitúciami.

V roku 2014 sa pripraví zahrnutie budúcich služieb v oblasti klímy programu Copernicus¹⁸.

4.3. Opatrenia EÚ na zvyšovanie odolnosti voči zmene klímy: podpora adaptácie v kľúčových zraniteľných odvetviach

Jednou z priorít a zodpovedností Komisie je zahrnúť opatrenia zamerané na adaptáciu do politik a programov EÚ ako spôsob zvyšovania odolnosti EÚ voči zmene klímy.

Adaptácia už bola zahrnutá do právnych predpisov v takých odvetviach ako morské vody¹⁹, lesníctvo²⁰ a doprava²¹ a do dôležitých politických nástrojov týkajúcich sa napr. vnútrozemských vôd²², biodiverzity²³ a migrácie a mobility²⁴. Ďalšie informácie o uvedených skutočnostiach sú uvedené v pracovnom dokumente útvarov Komisie o zmene klímy, zhoršovaní životného prostredia a migrácii, ktorý sprevádza toto oznámenie.

Komisia okrem toho predložila legislatívne návrhy zamerané na zohľadňovanie adaptácie v poľnohospodárstve a lesníctve²⁵, námornom priestorovom plánovaní a integrovaný

¹⁸ Predtým známy ako GMES (Globálne monitorovanie životného prostredia a bezpečnosti).

¹⁹ Smernica Rady 2008/56/ES a nariadenie (EÚ) č. 1255/2011.

²⁰ Nariadenie (ES) č. 2152/2003.

²¹ Rozhodnutie č. 661/2010/ES.

²² COM(2012)673 final.

²³ KOM(2011) 244 v konečnom znení.

²⁴ KOM(2011) 743 v konečnom znení.

²⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm

manažment pobrežnej zóny²⁶, energetike²⁷, v rámci prevencie a riadení rizika katastrof²⁸, v doprave²⁹, vo výskume, v oblasti zdravia³⁰ a životného prostredia³¹.

Tieto kroky k začleneniu problematiky adaptácie na zmenu klímy do politík EÚ sa budú vykonávať v takých prioritných oblastiach, ako je energetika a doprava. V rámci politiky týkajúcej sa zdravia je už zavedená väčšina opatrení a systémov týkajúcich sa zdravia ľudí, zvierat a rastlín, ale je potrebné ich upraviť tak, aby sa mohli uplatniť v prípade akýchkoľvek nových výziev, ktoré prinesie zmena klímy. Tri pracovné dokumenty útvarov Komisie týkajúce sa zdravia, morských a pobrežných oblastí, ako aj infraštruktúry, vydané súčasne s týmto oznámením, uvádzajú prehľad toho, čo Komisia v súčasnosti podniká v tejto oblasti.

Očakáva sa, že problematika adaptácie sa zohľadní aj v pripravovaných politických iniciatívach v takých oblastiach ako invazívne cudzie druhy (2013), ekologická infraštruktúra (2013), pôda ako zdroj (2014 – 2015) a nová stratégia pre lesné hospodárstvo (2013). Prebieha práca na zostavovaní pokynov pre adaptáciu a manažment pobrežných oblastí (2014) a v blízkej budúcnosti sa vydajú pokyny pre adaptáciu a sieť Natura 2000 (2013).

Projekty v oblasti infraštruktúry, ktoré sa vyznačujú dlhou životnosťou a vysokými nákladmi, musia byť odolné voči súčasným a budúcim vplyvom zmeny klímy. V nadväznosti na nedávny mandát na posúdenie účinkov zmeny klímy na eurokódy³² musíme pri práci s normalizačnými organizáciami, finančnými inštitúciami a projektovými manažermi skúmať, do akej miery by sa mali normy, technické špecifikácie, kódy a bezpečnostné ustanovenia pre fyzickú infraštruktúru posilniť, aby mohli reagovať na extrémne javy a iné vplyvy zmeny klímy.

Poistenie proti katastrofám preniká v súčasnosti len v malej miere na trhy v členských štátoch³³. Na základe zelenej knihy o poistení proti prírodným katastrofám a katastrofám spôsobeným človekom by mali prebiehať diskusie so zainteresovanými stranami.

Opatrenie 6: Prispiet' k odolnosti spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP), politiky súdržnosti a spoločnej rybárskej politiky (SRP) voči zmene klímy.

Pokyny sa poskytujú ako súčasť stratégie zameranej na ďalšie začleňovanie adaptácie do SPP a politiky súdržnosti. Podobné pokyny sa vydajú v roku 2013 pre SRP. Tieto pokyny sú určené pre riadiace orgány a iné zainteresované strany zapojené do zostavovania, prípravy a vykonávania programu na roky 2014 – 2020.

Členské štáty a regióny môžu taktiež čerpať z politiky súdržnosti a SPP na roky 2014 – 2020 pri vyplňovaní medzier v znalostiach a pri investíciách do potrebných analýz, posúdení rizík, nástrojov a budovania kapacít na účely adaptácie.

Opatrenie 7: Zabezpečiť odolnejšiu infraštruktúru

V roku 2013 Komisia poverí európske normalizačné organizácie, aby mohli začať mapovať normy relevantné pre priemysel v oblasti energetiky, dopravy a budov a aby identifikovali

²⁶ COM(2013) 133 final.

²⁷ KOM(2011) 665/3.

²⁸ KOM(2011) 934 v konečnom znení.

²⁹ KOM(2011) 650/2 v konečnom znení.

³⁰ http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/docs/2013_sanco_002_eu_plant_health_law_en.pdf

³¹ COM(2012) 628 final.

³² Eurokódy predstavujú súbor harmonizovaných technických pravidiel pre projektovanie stavieb v EÚ, ktoré vypracoval Európsky výbor pre normalizáciu.

³³ Spoločné výskumné stredisko, Európska komisia (2012), *Natural catastrophes: Risk relevance and insurance coverage in the EU* (Prírodné katastrofy: Význam rizika a poistné krytie v EÚ).

normy, ktoré je potrebné revidovať v záujme lepšieho zohľadnenia adaptácie.

Ďalej navrhovateľom projektov, ktorí sa zaoberajú infraštruktúrou a hmotným majetkom, poskytnite strategické pokyny s cieľom zabezpečiť, aby boli zraniteľné investície odolné voči zmene klímy.

Vzhľadom na výsledky svojho oznámenia o ekologickej infraštruktúre v roku 2013 preskúma, či sú potrebné ďalšie pokyny pre orgány a subjekty s rozhodovacou právomocou, občiansku spoločnosť a súkromný sektor a odborníkov s praktickými skúsenosťami v oblasti ochrany prírody s cieľom zabezpečiť úplnú mobilizáciu prístupov k adaptácii založených na ekosystémoch.

Opatrenie 8: Podporovať poistenie a ďalšie finančné produkty pre investície a obchodné rozhodnutia odolné voči zmene klímy.

Zelená kniha o poistení proti prírodným katastrofám a katastrofám spôsobeným človekom prijatá spoločne s touto stratégiou je prvým krokom, ktorý by poisťovateľov mal podnietiť k tomu, aby účinnejšie prispeli k otázkam riadenia rizík spojených so zmenou klímy.

Cieľom Komisie je zlepšiť prenikanie poistenia proti prírodným katastrofám na trh a uvoľniť plný potenciál určovania/stanovovania cien poistenia a ďalších finančných produktov v záujme informovanosti o riziku, prevencie a zmierňovania rizika a v záujme dlhodobej odolnosti investícií a obchodných rozhodnutí (2014 – 2015).

5. RIADENIE, FINANCOVANIE A PRESKÚMANIE

5.1. Rámec pre koordináciu

Komisia bude uľahčovať koordináciu politik a usilovať sa o spoluprácu s členskými štátmi prostredníctvom existujúceho výboru pre zmenu klímy. Do konca roku 2013 by členské štáty mali navyše určiť národné kontaktné miesta, ktoré by mali koordinovať komunikáciu medzi ich krajinami a Komisiou a prispieť k činnostiam zameraným na zvyšovanie informovanosti a podávanie správ.

Komisia bude pokračovať v konzultáciách a v spolupráci so zainteresovanými stranami, aby sa zabezpečilo riadne a včasné vykonanie tejto stratégie.

5.2. Financovanie adaptácie

Zlepšený prístup k financovaniu bude zásadným faktorom pri budovaní Európy odolnej voči zmene klímy. V návrhu viacročného finančného rámca na obdobie rokov 2014 – 2020 sa navrhuje zvýšiť výdavky súvisiace so zmenou klímy³⁴ aspoň na 20 % rozpočtu EÚ. Je strategicky dôležité, aby tieto investície boli odolné voči zmene klímy. Komisia konkrétne začlenila adaptáciu na zmenu klímy do svojich návrhov týkajúcich sa všetkých príslušných programov financovania EÚ na obdobie rokov 2014 – 2020. Európske štrukturálne a investičné fondy³⁵, ako aj program Horizont 2020 a program LIFE poskytnú významnú podporu členským štátom, regiónom a mestám, aby mohli investovať do programov a projektov zameraných na adaptáciu, najmä v rámci osobitne vymedzených investičných priorít týkajúcich sa adaptácie v rámci EFRR a Kohézneho fondu.

Okrem toho opatrenia zamerané na adaptáciu podporí tiež niekoľko fondov EÚ a medzinárodných finančných inštitúcií ako napr. Európska investičná banka a Európska

³⁴ Týka sa to tak zmeny klímy, ako aj adaptácie.

³⁵ Kohézny fond, Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Európsky sociálny fond (ESF), Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV) a Európsky fond pre námorné otázky a rybné hospodárstvo (EFNRH).

banka pre rekonštrukciu a rozvoj. Komisia preskúma ďalšie možnosti financovania niektorých investičných výdavkov na adaptáciu, napr. výdavkov spolufinancovaných EÚ pri posudzovaní programov stability a konvergenčných programov³⁶.

Okrem toho existujú osobitné fondy – a to aj na vnútroštátnej úrovni – a verejné finančné inštitúcie, ktoré podporujú opatrenia zamerané na adaptáciu, napríklad v oblasti protipovodňovej ochrany a zvládania sucha. Viac informácií o možných zdrojoch financovania bude poskytovať platforma Climate-ADAPT. Členské štáty môžu ako významnú finančnú podporu pre adaptáciu použiť aj príjmy z aukcií v rámci systému EÚ pre obchodovanie s emisiami³⁷.

V záujme zabezpečenia úspešného vykonávania sa orgány členských štátov vyzývajú, aby sa usilovali o súčinnosť medzi rôznymi zdrojmi financovania, najmä programami financovania EÚ a programami podpory, a posilnili tak pôsobenie investícií a aby sa podľa možnosti vyhli nedostatku finančných prostriedkov.

5.3. Monitorovanie, hodnotenie a preskúvanie

Monitorovanie a hodnotenie politik adaptácie na zmenu klímy má zásadný význam. Dôraz sa ešte stále kladie skôr na monitorovanie vplyvov než na adaptáciu a jej účinnosť. Komisia využije finančné prostriedky programu LIFE a ďalšie zdroje a vypracuje ukazovatele, ktoré uľahčia hodnotenie úsilia o adaptáciu a zraniteľností v celej EÚ.

V roku 2017 Komisia predloží Európskemu parlamentu a Rade správu o stave vykonávania stratégie a v prípade potreby navrhne jej preskúvanie. Správa sa bude zakladať na informáciách získaných od členských štátov podľa nariadenia o mechanizme monitorovania³⁸, ktoré sa budú týkať plánovania adaptácie a stratégií pre adaptáciu v jednotlivých členských štátoch, na výročných správach o vykonávaní programov financovaných z európskych štrukturálnych a investičných fondov na obdobie rokov 2014 – 2020 a z piatej hodnotiacej správy Medzivládneho panelu pre zmenu klímy, ktorá sa má vydať v roku 2014.

6. ZÁVER

Táto stratégia stanovuje rámec a mechanizmy, ktoré by mali zvýšiť pripravenosť EÚ na súčasné a budúce vplyvy zmeny klímy na novú úroveň. Na tento účel sa navrhuje podnietiť členské štáty EÚ, aby sa usilovali o adaptáciu, a podporovať ich v tejto činnosti, vytvoriť základňu pre zlepšenie informovaného prijímania rozhodnutí týkajúcich sa adaptácie v nadchádzajúcich rokoch a zvýšiť odolnosť hlavných hospodárskych a politických odvetví voči účinkom zmeny klímy.

³⁶ Ako sa uvádza v nedávno vydannej Koncepcii pre rozsiahlu a skutočnú hospodársku a menovú úniu, COM(2012) 777 final.

³⁷ Článok 10 ods. 3 písm. a) smernice 2003/87/ES, zmenenej a doplnenej smernicou 2009/29/ES.

³⁸ <http://ec.europa.eu/clima/policies/g-gas/monitoring/>